

KÖLTEMÉNYEK.

Kosciusko' halmán.

Csatázni ment: mert népe meggyalázva,

Jogát az önkényzáró verte el —

De nem hat égbe Lengyelnép' fohásza,

A' hős kidől 's véreben térdepel,

Lelkét egy kínos sejtés tördelé

'S ő felsohajt: „Finis Poloniae!”

Évek lejártak — lön egy domb emelve,

A' nemzethála benne testesül:

Agg lengyelt láttam én e' háladombon —

Tompán tekintett a' lengyel körül.

'S én gondolám: Kosciusko sejt h e t é —

Ez tudja, hogy Finis Poloniae!

Lengyelhangok.

Sirjában nyugszik nemzetem —

A' nagyszerű halott!

Hantjára a' népdöklő

Könnyeznem sem hagyott.

Bilincsre fűzve hajatott

E' zordon ég alá:

„Hadd fázna le így mond, hevét,

Melly harcra unszolá!”

Éltemnek gyenge lángzatát

Bizton kioltanám —

De sejtés száll meg 's mondja, hogy

Meglátom még hazám!

Leomlom akkor sirodon,

Előtt nagy nemzetem —

'S e' percz alatt öröm közölt

Ellebben életem!

Vidor Emil.

Pályakép.

Örülni jó anyám tanított,

Édesdeden mosolygva rám;

Mosolygva vissza szép szemébe

Igy a' mosolyt betanulám.

Érezni szép leány tanított,

Midőn szemével átnyílt,

Könyözni is leány tanított,

Midőn hitetlenül megcsalt.

Anyám kiholt, a' jó anya,

Leányka szép, te megcsalál,

Megorvosolni szívsebem'

Nem képes más, csak a' halál.

Boross Mihály.

A' NŐK NEMZETISÉG' NEMTŐIKÉNT TEKINTVE.

Mennél miveltebb valamelly nemzet, annál miveltebbek női, viszont mennél több befolyással bírnak, mennél több tekintély, 's becsülésben részesítenek ezek, annál miveltebb a' nemzet. Hogy e' fontos igazságról meggyőződünk, fordítsuk keletre szemünket, hol a' nők argusi szemekkel őrzött, elzárt rabszolgák, semmi tekintélyvel nem bírnak, nyilvánosan sűrű fátyol nélkül, 's annál inkább férfiak' körében nem mutalkozhatnak — vagy beszédbe nem elegyedhetnek, — hol a' gyermekek' nevelésébe befolyástól majd nem egészen megfosztattak, — 's azonnal feltalálандjuk okát, miért veszteglenek ama' kelet' népei még mostan is aegyptusi homályban, miért nem tudnak a' barbárság' békóiból kibontakozni? Mielőtt komoly férfias, a' gyermek' rendeltetésének megfelelő nevelés reá alkalmazzatnék, a' nőknek természet 's jogszerűleg saját szerepökbe kell helyeztetniök, hogy természeti helyes érzetök által a' gyermek' neveltetésekor jótékonyan hassanak jellemére 's kiképzésére, ha a' népet javítani, a' nemzetiséget nem csupán fentartani, hanem nemesíteni is kívánjuk! — Mert nem lehet kételkedni, miként első nevelésünket anyánktól nyerjük. — Ennek a'

gyermekkeli bánásmódjától függ legnagyobb részben, hogy ez serdült korában nemes gondolkozású, nagylelkű, szorgalmas, 's pallérozott társalgású vagy pedig alacsony, szűkkeblű, tunya 's makacs leend-e. — A' nevelés' legelső alapja, az első irány, mit a' gyermek' jelleme, már anyjának mindennapi példájából von, később kifejlett elménél, sőt gyakran magas tanultságnál is láthatólag mutatkozik, és legyen jó, vagy rossz, soha teljesen ki nem irtható.

Hazánk' halhatatlan nagy fia a' nőknek ajánlott munkája' előszavában így ír: „Vegyétek, hazámnak érdemes leányai, e' kis munka' ajánlását becsület, 's szeretet' zálogául. — Fogadjátok, habár sokan férfiakhoz illőbbnek tartják, kegyesen pártfogástokba. Hitelről szölok, 's mi belőle következik, a' becsületről, adott szó' szentségéről, tetteknek jogszerűségükről, 's így e' tárgy nektek sem lehet idegenebb, mint nekünk, mert olly sok szép, és nemes, mi az emberiséget emeli, nemzeteknek műve! Ti karjaitokon emelitek életbe a' kis csemetét, jó polgárrá nevelitek, nemes szemeitekből a' férfit szilárd lelket, 's túlrágadó bátorságot szívhát, — 's ha a' közdolgokbani cselekvés' köre végéhez közelg, ti fontok koszorút halantékaira. Ti vagytok a' polgárerény 's nemzetiség' nemtői, mert ezek nélkültek — higyétek nekem, soha nem fejlenek ki, vagy csak hamar hervadoznak. — Ti mindent varázsszal, szeretettel öveztek — a' port éig — a' halandót halhatatlanságig emelitek.“ Látjuk, mi nemes képzeletet táplál a' nőkről e' nagy érdemü

férfit, tulajdonítván nekik legnyomomban befolyást a' népnek, jellemének kiképzése 's kifejlésére.

Ha tehát igaz, miként a' férfinak kiképzése, 's jelleme a' nőktől annyira függ, mindenki át fogja látni, mennyire szükséges jó, 's czélszerűleg elrendezett tanítás által a' nőket magasb műveltségi fokra emelni, természeti helyes érzésüket, 's elméjüket idejében felserkenteni, 's illy módon a' nemzetiség' emelése, 's élénkítésére jótékonyan hatni. Mi fájdalmasan érintheti tehát azon észrevétel minden igaz honfit, hogy épen az élénk, vitor nűgyermek gazdagabb városokban is iskolai tanításban mogorva, siket, vagy félvak tanító' vezérlésére bíztnak, ki ezen felül keserű életgondjaival küzdve egyáltalában nem alkalmas illy gyengéd ifjúság' szellemi 's kedélyi nemes tulajdonait felserkenteni, táplálni, összhangzólag kimivelni, 's egyszersmind a' sarjadozó fáscka' kinövéseit ideje korán észrevenni és lementszeni. Javítások a' nőnevelő iskolákat, adjatok a' tanítóknak fontos hivatásához mért fizetést. Tanitassátok leányaitokat ne csupán szép mesterség 's női munkákra, hanem mondjátok nekik a' történetből is legalább annyit, hogy tudhassák, kik valának eldődek, mit tévének harczban 's békében, és bizonyosan nem fognak késni fiaiknak sziveikből, mint egyszer a' Grachusok' anyja, nemzeti-ségre a' hazáért, becsületre, 's erényre buzdítani, 's olly jellemet alapítani, melly minden nemest gyorsan felfog, és sem nehézségnek, sem más valami által meg nem ingattathatik.

Büky László